

Predmet C-805/21

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

20. prosinca 2021.

Sud koji je uputio zahtjev:

Specializiran nakazatelen sad (Bugarska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

20. prosinca 2021.

Optuženici:

ZhU

RD

RJEŠENJE

[...] [omissis] Grad: Sofija

Specializiran nakazatelen sad (Specijalizirani kazneni sud, Bugarska) – 14. vijeće

[...] [omissis]

[...] [omissis] Postupak je pokrenut na temelju članka 485. i sljedećih članaka Nakazatelno procesualen kodeksa (Zakonik o kaznenom postupku, u daljnjem tekstu: NPK) te članka 267. drugog stavka UFEU-a.

1. Nacionalnim pravom, kako ga tumači Vrhoven kasacionen sad (Vrhovni kasacijski sud, Bugarska), ne dopušta se da se kamion koji je upotrijebljen za prijevoz i skladištenje trošarinske robe bez taksene naljepnice oduzme kao predmet. Istodobno postoje razlozi za pretpostavku da je takav kamion predmet u skladu s pravom Unije i u tom slučaju sudski treba ispitati mora li se taj kamion oduzeti.

2. Stoga treba uputiti zahtjev za prethodnu odluku kako bi se utvrdilo smatra li se predmetom kamion koji služi kao mjesto na kojem se posjeduju cigarete bez taksene naljepnice.

3. Na temelju prethodno navedenih razloga donosi se sljedeće

RJEŠENJE:

Sudu Europske unije UPUĆUJE se sljedeće prethodno pitanje:

4. Prethodno pitanje

Je li u skladu s člankom 2. točkom 3. Direktive 2014/42 ili, podredno, s člankom 1. trećom alinejom Okvirne odluke 2005/212 tumačenje nacionalnog prava na način da motorno vozilo koje se upotrebljava u svrhu skladištenja velikih količina trošarinske robe (cigareta) bez taksene naljepnice nije predmet?

5. Pravo Unije

Direktiva 2014/42/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 3. travnja 2014. o zamrzavanju i oduzimanju predmeta i imovinske koristi ostvarene kaznenim djelima u Europskoj uniji [...] [omissis] (u daljnjem tekstu: Direktiva 2014/42)

Okvirna odluka Vijeća 2005/212/PUP od 24. veljače 2005. o oduzimanju imovinske koristi, sredstava i imovine pribavljene kaznenim djelom [...] [omissis] (u daljnjem tekstu: Okvirna odluka 2005/212)

Nacionalno pravo

6. Nakazatelen kodeks (Kazneni zakonik), Daržaven vestnik (bugarski službeni list, u daljnjem tekstu: DV) br. 26/68, [...] [omissis] (u daljnjem tekstu: NK)

Zakon za akcizite i danačnite skladove (Zakon o trošarinama i trošarinskim skladištima), DV br. 91/05, [...] [omissis] (u daljnjem tekstu: ZADS)

Presuda o tumačenju br. 2 od 18. prosinca 2013. koju je donio Vrhoven kasacionen sad (Vrhovni kasacijski sud) u postupku tumačenja br. 2/13 u punom sastavu kaznenog vijeća Vrhoven kasacionen sada (Vrhovni kasacijski sud) (u daljnjem tekstu: presuda o tumačenju br. 2/13)

7. U skladu s člankom 234. stavkom 2. točkom 3. u vezi s člankom 234. stavkom 1. NK-a, posjedovanje trošarinske robe bez taksene naljepnice kažnjivo je ako se naljepnica propisuje zakonom i ako je riječ o velikoj količini predmeta kaznenog djela. Kazna je „kazna zatvora” u trajanju od dvije do osam godina te oduzimanje prava na obavljanje određenih profesija ili djelatnosti.

U skladu s člankom 2. stavkom 2. ZADS-a, duhanski proizvodi podliježu trošarinama. Na temelju članka 11. ZADS-a cigarete se smatraju duhanskim proizvodima. U skladu s člankom 4. stavkom 7. ZADS-a plaćanje dugovane trošarine izvršava se kupnjom taksene naljepnice. Ta se naljepnica stavlja na trošarinsku robu – članak 20. stavak 2. točka 6. i članak 64. ZADS-a.

Slijedom toga, cigarete su trošarinska roba za čije je posjedovanje potrebno istaknuti taksenu naljepnicu.

8. U skladu s člankom 53. stavkom 1. točkom (a) NK-a, predmeti osobe koji se upotrebljavaju kao sredstva kako bi se namjerno počinilo kazneno djelo oduzimaju se u korist države. Ta odredbi glasi:

„Članak 53. stavak 1.: Neovisno o kaznenoj odgovornosti, u korist države oduzimaju se:

(a) imovina koja pripada okrivljeniku, a koja je bila namijenjena namjernom počinjenju kaznenog djela ili je u tu svrhu upotrijebljena; ako ta imovina više ne postoji ili je prodana, nalaže se oduzimanje u njezinoj protuvrijednosti.”

U nacionalnom pravu i sudskoj praksi motorno vozilo koje je upotrijebljeno za počinjenje kaznenog djela u pravilu se smatra predmetom.

9. Prema nacionalnoj pravnoj teoriji, trošarinska roba bez taksene naljepnice predmet je kaznenog djela u skladu s člankom 234. stavkom 1. NK-a. Kazneno djelo počinjeno je izvršenjem stvarne kontrole nad tom robom.

U sudskoj praksi postavilo se pitanje predstavljaju li predmete motorna vozila koja su upotrijebljena za prijevoz i skladištenje te robe i treba li ih zbog toga oduzeti osobi koja se proglasi krivom.

U svojoj presudi o tumačenju br. 2/13 Vrhoven kasacionen sad (Vrhovni kasacijski sud) utvrdio je da vozilo u kojem se otkrije roba bez taksene naljepnice na koju se odnosi kazneno djelo nije predmet na temelju članka 234. NK-a. Stoga se to vozilo ne može oduzeti kao predmet na temelju članka 53. stavka 1. točke (a) NK-a.

Razlog tomu jest pretpostavka da je kažnjivo djelo „posjedovanje” trošarinske robe bez taksene naljepnice i to „neovisno o mjestu na kojem se imovina nalazi” te „neovisno o mjestu i načinu skladištenja, čuvanja itd.”.

Vrhoven kasacionen sad (Vrhovni kasacijski sud) navodi da „ako posjedovanje utječe na predmet kaznenog djela, transportno ili prijevozno sredstvo u kojem je pronađena trošarinska roba bez taksene naljepnice treba smatrati samo mjestom izvršenja stvarne kontrole nad tom robom”.

Taj sud zaključuje sljedeće:

„Transportno ili prijevozno sredstvo u kojem je otkrivena trošarinska roba bez taksene naljepnice na koju se odnosi kazneno djelo na temelju članka 234. NK-a ne oduzima se na temelju članka 53. stavka 1. točke (a) NK-a”.

Činjenice

10. Specializirana prokuratura (Specijalizirano državno odvjetništvo, Bugarska) podignula je optužnicu protiv deset osoba zbog vođenja zločinačke organizacije i sudjelovanja u toj organizaciji, čiji je cilj trebalo biti bogaćenje počinjenjem kaznenih djela u skladu s člancima 234. i 242. NK-a, osobito uvozom cigareta bez taksene naljepnice iz Grčke u Bugarsku i posljedično posjedovanje tih cigareta u zemlji. Te su radnje počinjene kamionom, uključujući kamione koje su kupili članovi organizacije. U pravnom smislu to treba svrstati u članak 321. stavak 3. NK-a.

11. Konkretno, Specijalizirano državno odvjetništvo upućuje na činjenicu da je osoba GM predložila osobi ZhU da se pridruži zločinačkoj organizaciji te da je potonja osoba na to pristala i složila se s time da prevozi cigarete iz Grčke u Bugarsku. Pristala je na to da se u njezino ime kupi kamion s poluprikolicom proizvođača Iveco, pri čemu je novac trebala osigurati osoba DB, koja je navodno bila još jedan član zločinačke organizacije. U okviru provedbe tih dogovora kupljen je kamion s poluprikolicom proizvođača Iveco.

Međutim, protiv osobe ZhU nije podignuta optužnica zbog sudjelovanja u zločinačkoj organizaciji (razlozi za to postupovne su prirode).

Dva sporedna kaznena djela na temelju članka 234. stavka 2. NK-a jesu sljedeća:

12. Državni odvjetnik upućuje na to da su na kamion proizvođača Iveco koji je kupila osoba ZhU u Grčkoj utovarene cigarete bez taksene naljepnice koje su nabavili drugi članovi zločinačke organizacije. Različite osobe nastojale su sakriti te cigarete na posebnim skrivenim mjestima. Kamion je naposljetku natovaren 13. i 14. veljače 2011., a osoba ZhU vozila ga je 15. veljače 2011. u Bugarsku pod vodstvom i nadzorom osobe DG. Kamion se potom pokvario, a popravili su ga drugi članovi organizacije. Nakon popravka nastavljena je vožnja na konačno odredište.

Kad se 24. veljače 2011. zaustavila prije konačnog odredišta kako bi odmorila, osoba ZhU uhićena je, a cigarete bez taksene naljepnice su zaplijenjene (ukupno 373 490 kutija u vrijednosti od 2 801 175 bugarskih leva, što je približno 1 430 000 eura).

Osoba ZhU optužena je u skladu s člankom 234. stavkom 2. NK-a da je u kamionu posjedovala predmetne cigarete bez taksene naljepnice, pri čemu joj je pomagalo šestero drugih optuženika. Prije nego što je optužnica podnesena sudu, osoba ZhU sklopila je nagodbu i priznala krivnju. Osuđena je na kaznu zatvora u trajanju od dvije i pol godine koja je zamijenjena uvjetnom osudom u trajanju od četiri godine. Predmetni sud prihvatio je tu nagodbu koja je postala pravomoćna.

Kazneni postupci nastavljani su protiv drugih osoba koje su navedene kao sudionici u tom kaznenom djelu.

13. Nadalje, državni odvjetnik navodi da je osoba RD vlasnik kamiona proizvođača Mercedes koji je kupljen 17. veljače 2011. U tom su se kamionu

25. veljače 2011. nalazile cigarete bez taksene naljepnice (ukupno 81 700 kutija u vrijednosti od 607 275 bugarskih leva, što je približno 310 500 eura). Osoba RD uhićena je dok je uz pomoć treće osobe istovarivala taj kamion i cigarete prenosila u skladište i osobni automobil.

Ta je osoba optužena u skladu s člankom 234. stavkom 2. NK-a da je posjedovala predmetne cigarete bez taksene naljepnice u kamionu, skladištu i osobnom automobilu, ovisno o mjestu na kojem se nalazila u trenutku njezina uhićenja. Konkretno, osoba RD optužena je da je u svojem kamionu posjedovala 74 016 kutija cigareta u vrijednosti od 555 120 bugarskih leva, što je približno 299 000 eura.

Nisu iznesene nikakve tvrdnje u pogledu toga koja je osoba u kamionu osobe RD prevezla cigarete na mjesto na kojem ih je potonja osoba istovarila. U pogledu tog prijevoza nije podignuta optužnica.

Nisu iznesene nikakve tvrdnje da je osoba RD član zločinačke organizacije.

Obrazloženje pitanja

14. Primjenjivi propisi

Direktiva 2014/42 primjenjuje se samo na određen broj kaznenih djela koja se navode u članku 3. Direktive. U glavnom postupku podignute su dvije optužnice zbog sudjelovanja u zločinačkoj organizaciji čiji je cilj bogaćenje počinjenjem kaznenih djela u skladu s člankom 234. NK-a te zbog više sporednih kaznenih djela na temelju članka 234. NK-a koja su počinili pojedini članovi te zločinačke organizacije.

Prva radnja, sudjelovanje u zločinačkoj organizaciji, obuhvaćena je područjem primjene članka 3. točke (h) Direktive 2014/42, odnosno područjem primjene Okvirne odluke Vijeća 2008/841 od 24. listopada 2008. o borbi protiv organiziranog kriminala [...] [omissis].

S jedne strane, državni odvjetnik smatra da je kamion proizvođača Iveco kupljen posebno za potrebe zločinačke organizacije. Stoga se kupnja tog kamiona može smatrati oblikom sudjelovanja u toj zločinačkoj organizaciji u skladu s člankom 2. točkom (a) Okvirne odluke 2008/841. Međutim, pritom nije jasno je li taj kamion predmet sudjelovanja u zločinačkoj organizaciji u smislu članka 2. točke 3. Direktive 2014/42.

S druge strane, oba kamiona upotrijebljena su upravo prilikom izvršenja sporednog kaznenog djela u skladu s člankom 234. stavkom 2. NK-a. Upravo u pogledu tog kaznenog djela postoji velika vjerojatnost da se kamioni smatraju sredstvom počinjenja tog kaznenog djela.

To sporedno kazneno djelo izravno utječe na interese Europske unije. Naime, njime se kao prvo povređuje Direktiva Vijeća 2011/64/EU od 21. lipnja 2011. o

strukturi i stopama trošarine koje se primjenjuju na prerađeni duhan [...] *[omissis]* – u dijelu u kojem se počinjenjem tog kaznenog djela ne plaća dugovana trošarina. Kao drugo, tim se kaznenim djelom povređuje Direktiva (EU) 2017/1371 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2017. o suzbijanju prijevara počinjenih protiv financijskih interesa Unije kaznenopravnim sredstvima [...] *[omissis]* – u dijelu u kojem se tom aktivnošću nanosi šteta proračunu Unije koji se djelomično financira i trošarinama koje se primjenjuju na duhanske proizvode.

Direktiva 2014/42 primjenjuje se na temelju odredbe članka 10. Direktive 2017/1371 u kojoj se upućuje na Direktivu 2014/42 – zadnji dio rečenice članka 3. Direktive 2014/42.

Ako se Direktiva 2014/42 ne primjenjuje, u svakom slučaju treba primijeniti Okvirnu odluku 2005/212. Iz uvodnih izjave te okvirne odluke proizlazi da je njezin cilj borba protiv prekograničnog organiziranog kriminala. Stoga ta odluka treba vrijediti i u pogledu sporednih kaznenih djela koje je počinila zločinačka organizacija, kao što su nezakonit uvoz cigareta bez taksene naljepnice iz jedne države članice u drugu državu članicu u kojoj se te cigarete prevoze i skladište.

Uostalom, Sud je utvrdio da se Okvirna odluka primjenjuje u svim slučajevima u kojima se nacionalnim pravom propisuje kazna zatvora u trajanju od više od jedne godine (presuda od 14. siječnja 2021., Okražna prokuratura – Haskovo i Apelativna prokuratura – Plovdiv, C-393/19, ECLI:EU:C:2021:8, t. 38. do 41.). Taj je uvjet ispunjen u glavnom postupku (vidjeti točku 7. ovog zahtjeva za prethodnu odluku).

Stoga treba tumačiti odredbe Direktive 201[4]/42 i, po potrebi, odredbe Okvirne odluke 2005/212.

15. Prethodno pitanje

Budući da se u članku 2. točki 3. Direktive 201[4]/42 ne upućuje na nacionalno pravo, sadržaj pojma „predmet” uvijek bi trebao biti isti, neovisno o nacionalnim posebnostima.

Nacionalno pravo definira kazneno djelo u vezi s cigaretama bez taksene naljepnice kao njihovo „posjedovanje”. To znači da su optuženici trebali izvršavati stvarnu kontrolu nad cigaretama bez taksene naljepnice. Prema tumačenju Vrhoven kasacionen sada (Vrhovni kasacijski sud) (vidjeti točku 9. ovog zahtjeva za prethodnu odluku), ako se u vozilu posjeduju cigarete bez taksene naljepnice, to vozilo nije sredstvo počinjenja kaznenog djela.

U glavnom postupku utvrđeno je da je osoba ZhU posjedovala cigarete devet dana u kamionu u njezinu vlasništvu koji je vozila iz Grčke u Bugarsku. Nadalje, polazi se od toga da je osoba RD posjedovala cigarete jedan dan u kamionu u njezinu vlasništvu i da je istovarivala cigarete prilikom uhićenja.

Drugim riječima, u prvom slučaju kamion je upotrijebljen za prijevoz cigareta i za njihovo skladištenje tijekom prijevoza, dok je u drugom slučaju kamion upotrijebljen samo za skladištenje cigareta, s obzirom na to da državno odvjetništvo nije iznijelo tvrdnje u pogledu njihova prijevoza.

Postavlja se pitanje jesu li kamioni u tim dvama slučajevima u smislu članka 2. točke 3. Direktive 201[4]/42 upotrijebljeni kao sredstva za počinjenje kaznenog djela. Osobito se postavlja pitanje navodi li okolnost da se u nacionalnom pravu kaznenim djelom ne smatra prijevoz cigareta bez taksene naljepnice, nego samo posjedovanje tih cigareta, na zaključak da kamion ne predstavlja predmet ako su se u njemu skladištile cigarete bez taksene naljepnice, neovisno o tome je li taj kamion upotrijebljen za prijevoz.

16. Korisnost odgovora Suda

Ako Sud Europske unije zaključi da se kamioni mogu smatrati predmetom, ovaj sud treba odlučiti o pitanju mogućeg oduzimanja tih kamiona u korist države u skladu s člankom 53. stavkom 1. točkom (a) NK-a.

To se odnosi na kamion proizvođača Iveco koji pripada osobi ZhU čije je kazneno djelo sada končano utvrđeno na temelju sklopljene nagodbe.

To može biti slučaj u pogledu kamiona proizvođača Mercedes koji pripada osobi RD ako ovaj sud utvrdi da je dotična osoba počinila kazneno djelo.

U obama slučajevima osobe ZhU i RD treba obavijestiti o toj mogućnosti kako bi mogle pripremiti svoju obranu (presuda od 14. siječnja 2021., Okražna prokuratura – Haskovo i Apelativna prokuratura – Plovdiv, C-393/19, ECLI:EU:C:2021:8, t. 60.).

Stoga je odgovor Suda Europske unije koristan za sud koji je uputio zahtjev kako bi taj sud saznao mora li (1.) pitanje oduzimanja dvaju kamiona biti dio predmeta postupka i mora li u tom pogledu donijeti sudsku odluku te kako bi (2.) dotičnim osobama omogućio da se izjasne o tom oduzimanju, za što se pretpostavlja da ih treba prethodno poučiti o njihovim pravima i da mogu sudjelovati u postupku.

[...] [omissis]